

KÜLÖNFÉLÉK.

Sarki róka-koponya a Pálffy-barlangból. A pozsonymegyei Detrekőszentmiklós határában lévő Pálffy-barlang faunájával e folyóirat I. évfolyamának 2. füzetében ÉHIK GYULA dr. részletesebben foglalkozott. Cikkének elkészülte óta, az 1913. év nyarán HILLEBRAND JENŐ dr. ásatásai innen újabb vizsgálati anyagot hoztak felszínre, mely között a legnagyobb figyelemre egy sarkiróka (*Vulpes lagopus L.*) nagyon szép koponyatöredéke tarthat igényt. Sarki-róka maradványok már több helyről ismeretesek ugyan hazánkban, de ezek jobbára csak egyes fogak. Minthogy tehát a mellékelt ábrán bemutatott koponyatöredék az első ilyenmü lelet az országból, érdemesnek tartom az ismertetésre.

1. ábra. *Vulpes lagopus* PALL. koponyatöredéke és baloldali alsó állkapcsa a Pálffy-barlangból.

A szóbanlévő maradványok, melyek minden bizonnyal ugyanattól az állattól származnak s öreg nőstényre utalnak, következők:

1. A koponya szájpadi része, az állközti és a felső állcsontokkal s a baloldali szemfog kivételével valamennyi (19) foggal;
2. A baloldali alsó állkapocs a nyujtványok nélkül, 5 foggal;
3. A jobboldali alsó állkapocs töredéke 3 foggal.

A koponyatöredék már azért is igen becses, mert mind a 6 metszőfog

megvan benne, ami csak a rendkívül ritka és szerencsés véletlennek köszönhető. Mind a két oldalán a remek fogsor s a palatinum úgyszólván teljesen ép volta ezt a darabot a maga nemében páratlanná teszik. A baloldali alsó állkapocs meglevő fogai (C, pm 3—4' m 1—2) közül nagyon érdekes a harmadik előzáfog, melynek elülső fele és csúcsa lekopott s miután az elülső gyökérrel együtt kihullt, a fogmeder teljesen benőtt. Így ennek a fognak csak hátulsó csonkja maradt meg a hátulsó gyökérrel. Ugyancsak benőtt már a 2. záfog hátulsó gyökerének a medre s az első előzáfog medre is, jelölül annak, hogy az állat már igen öreg lehetett.

A jobboldali alsó állkapocsban a 3—4. előzáfog s a tépőfog vannak meg, mind a három tökéletesen ép.

Számos sarki róka állkapcsán végzett méréseim már régebben arról győztek meg, hogy az alsó tépőfog koronájának a hosszúsága 13—15 mm. között ingadozik, míg a közönséges róka tépőfoga legtöbbszörre 16—18 mm. hosszú. A Pálffy-barlangból származó állkapocs tépőfogai 14·2 mm. hosszúak, míg két, legújabbán a m. kir. földtani intézet osteologiai gyűjteményébe került lapplandi sarkiróka koponya alsó tépőfogai 13·7, illetőleg 14·3 mm. hosszúak. Feltűnő a megegyezés az utóbbiak és a szóbanlevő fossilis-koponya *fogsorainak* a méreteiben. Az alsó fogsor a szemfog gödrének elülső szélétől az utolsó záfog medrének a hátulsó szegélyéig ugyanis példányunkon 60·2 mm., míg a lapplandi koponyák egyikén (O/157 sz.) 60·6 mm., másikon (O/158 sz.) 61·0 mm. hosszú. Ugyanígy mérve a első fogsort is, eredményül a fossilis példányon 55·5 mm.-t, míg a 157. sz. recens koponyán 55·2 s a 158. számón 55·3 mm.-t kapunk.

A Pálffy-barlangból előkerült újabb leletek közül említést érdemel egy zerge baloldali alsó állkapocstörödéke is 4 foggal, mely szintén az első ilyenű lelet hazánkban. Az említett darab az alsó rétegből való. A zerge egyébként a Pálffy-barlang faunájában új.

Budapesten, 1913. december 30.

KORMOS TIVADAR dr.

Tájékoztató az aggteleki Baradla-barlangról. Az aggteleki Baradla-barlang ez év folyamán a M. K. E. Kassai osztáya tulajdába ment át, mely alkalommal a vezetőség a barlang kezelése, látogatása, világítása és a belépődíjak tárgyában a következő újításokat rendszeresítette.

A barlang három vasuti állomásról közelíthető meg, és pedig: 1. Budapest, Miskolcz, Kassa és a Magas-Tátra felől *Színről*, 2. Gömör felől *Tornaljáról* és 3. a Magas-Tátra felől Dobsinán át *Pelsőczről*. A barlang bejáratai mindhárom állomásról kocsin másfél óra alatt érhetők el. Kocsidíj 4—5 személy után 10 K. A barlangnak két bejárata van: Aggteleken és Jósmafőn. Az aggteleki bejáratnál szállás és ellátás is kapható.

Látogatási idő: az aggteleki bejáratnál délelőtt 11 és este 7 órakor; a jósmafői bejáratnál délelőtt 10 és este 7·5 órakor. *Belépti díj:* személyenkint 3 K., melyben a világítás (2 drb. gyertya) is befoglaltatik. A magnéziumfényvel való világítás külön fizetendő. Ha a hivatalosan megállapított látogatási időkben csak egy látogató jelentkezik, a vezető akkor is tartozik vezetni, ilyen esetben azonban két belépőjegy váltandó. A hivatalos látogatási időkön kívül a barlang megtekin-

tése csakis előzetes bejelentés és csoportonként 5 K. vezetődíj fizetése mellett engedtetik. Tanintézetek, hivatalos kirándulásaik alkalmával — amennyiben ezt előzetesen bejelentik — személyenként 1 K. beléptidíjat fizetnek.

BAKSAY DÁNIEL, a barlang eddigi gondnoka Aggtelekről történt elköltözése folytán a gondnoki tisztről lemondott, minek következtében a barlang új gondnoka KLEIN ANTAL, jósvafői lakos lett, ki a barlang látogatására, fuvarozására, elszállásolásra és ellátásra vonatkozólag készséggel szolgál (írásban is) felvilágosítással.

Mindkét bejáratnál indítvány és panaszkönyv áll a közönség rendelkezésére.

MÓRICZ JÓZSEF dr.

In einem Schlußabschnitte werden noch das Leben und die übrigen Kulturverhältnisse des Urmenschen von Krapina geschildert; er kannte höchstwahrscheinlich die künstliche Erzeugung des Feuers durch Reiben; nach dem vorgefundenen Knocheninventar war er Jäger und aus dem Umstande, daß fast alle menschlichen Skeletteile zerbrochen vorgefunden wurden, konnte der Schluß auf Kannibalismus gefolgert werden.

Dr. Ottokar Kadić.

VERSCHIEDENES.

Polarfuchs-Schädel aus der Pálfyhöhle. (Mit Abbildung im ungar. Text.)

Mit der Fauna der Pálfyhöhle im Komitate Pozsony hat sich Dr. *J. Éhik* in dieser Zeitschrift eingehender befasst. Nach dem Erscheinen dieser Arbeit brachten die Ausgrabungen von *E. Hillebrand* im Sommer 1913 neueres Material zutage, in welchem ein schönes Schädelfragment eines Polarfuchses (*Vulpes lagopus* L.) die meiste Beachtung verdient. Reste vom Polarfuchs sind zwar schon von mehreren Punkten Ungarns bekannt, doch sind dies meist nur einzelne Zähne. Das Schädelfragment aus der Pálfyhöhle ist jedenfalls der erste derartige Fund aus Ungarn, weshalb ich ihn im folgenden kurz besprechen möchte.

Die in Rede stehenden Reste, die jedenfalls von einem einzigen Individuum, wohl einem alten Weibchen, stammen, sind die folgenden:

1. Gaumenteil des Schädels, mit Ausnahme des linkseitigen Caninus mit sämtlichen Zähnen (19).
2. Der linkseitige Unterkiefer ohne Fortsatz mit 5 Zähnen.
3. Fragment des rechten Unterkiefers mit 3 Zähnen.

Das Schädelfragment ist schon deshalb sehr wertvoll, weil daran alle 6 Schneidezähne erhalten sind, was ein sehr seltener Zufall ist. Die Zahnreihe und das Palatinum sind an beiden Seiten vollkommen unversehrt. Sehr interessant ist der dritte Prämolare im linken Unterkiefer, dessen vordere Hälfte und Spitze vollkommen abgekaut ist; derselbe fiel sammt der vorderen Wurzel aus und die Alveole wuchs ganz zu. So blieb von diesem Zahn nur der hintere Teil mit der hinteren Wurzel erhalten. Auch die Alveole der hinteren Wurzel des zweiten Prämolars ist verwachsen, ebenso auch jene des ersten Prämolars, was darauf deutet, daß das Tier schon sehr alt gewesen ist.

Im rechten Unterkiefer ist der 3. und 4. Prämolare und der Reisszahn erhalten, alle drei Zähne sind vollkommen unversehrt.

Messungen an zahlreichen Kiefern vom Polarfuchs haben mich schon früher davon überzeugt, daß die Länge der Krone von M₁ zwischen 13—15 mm. schwankt, während derselbe Zahn beim gewöhnlichen Fuchs 16—18 mm. lang ist. Die Reißzähne des Kiefers aus der Pálfyhöhle sind 14·2 mm., während bei zwei neuesten in

die Sammlung der kgl. ungar. Geologischen Reichsanstalt gelangten Polarfuchs-Schädeln aus Lappland die unteren Reisszähne 13·7 bzw. 14·3 mm. lang sind. Auffallend ist die Übereinstimmung der Maasse der Zahnreihe dieser letzteren und des in Rede stehenden fossilen Schädels. Die untere Zahnreihe ist, vom Vorderende der Alveole des Canins bis zum Hinterrande der Alveole des letzten Molars gerechnet, 60 mm. lang. dasselbe Maaß beträgt bei den Lappländer Schädeln 60·6 bzw. 61 mm. Die obere Zahnreihe ergab auf dieselbe Weise gemessen beim fossilen Exemplar 55·5, bei dem einen Lappländer Exemplar 55·2, bei dem anderen 55·3 mm.

Unter den aus der Pálfyhöhle zutage gelangten fossilen Resten verdient ausserdem noch das Fragment des linken Unterkiefers einer Gemse Erwähnung. Dasselbe stammt aus der unteren Schicht. Die Gemse ist übrigens für die Fauna der Pálfyhöhle neu.

Dr. Th. Kormos.

Die **aggteleker Baradlahöhle** gieng im Laufe des Jahres in den Besitz der Sektion Kassa des Ungarischen Karpathen-Vereines über. Die Leitung der Sektion setzte die Höhle betreffend folgende neue Verfügungen ins Leben:

Die Höhle ist von den Eisenbahnstationen *Szin*, *Tornalja* oder *Pelsőcz* per Wagen in 1½ Stunden zu erreichen. Fahrpreis bei 4—5 Personen 10 K. Die Höhle besitzt zwei Eingänge, vor dem Aggteleker Eingange ist auch für Unterkunft und Verpflegung gesorgt.

Besuchszeit bei dem Aggteleker Eingange: von 11 Uhr vormittags bis 7 Uhr abends, bei dem Jósmafőer Eingange von 10 Uhr vormittags bis 7½ Uhr abends. Innerhalb dieses Zeitraumes ist der offizielle Führer verpflichtet, auch eine einzelne Person zu führen, doch sind in einem solchen Falle zwei Eintrittskarten zu lösen. Eintritt 3 K. per Person, in diesem Preis ist auch die Beleuchtung (2 Kerzen) inbegriffen.

Ausser der oben angeführten Besuchszeit ist der Eintritt in die Höhle nur nach vorheriger Anmeldung und nach Entrichtung eines Führerlohnes von 5 K gestattet.

Verwalter der Höhle ist *Anton Klein* in Jósmafő, bei dem Auskünfte betreffs Besuch der Höhle, Wagen, Unterkunft usw. einzuholen sind.

Dr. Josef Moricz.